

Notat

Til Sundheds- og Omsorgsudvalget og Teknik- og Miljøudvalget

Afrapportering af projekt 'Ren luft i børnelivszoner'

21. maj 2021

Baggrund for projektet

I forbindelse med overførselssagen 2019/2020 blev der tildelt 1,67 mio. kr. til projekt 'Ren luft i børnelivszoner'. Formålet med projektet er dels at kortlægge børnelivszoner i København, dels at komme med konkrete forslag til, hvordan eksponering for sundhedsskadelig luftforurening kan reduceres for børn. Projektet er gennemført i 2020 som et samarbejde mellem Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og Teknik- og Miljøforvaltningen.

Sagsnummer
2021-0078246

Dokumentnummer
2021-0078246-2

Hovedresultater

Projektet har to hovedresultater:

- En kortlægning af 43 børnelivszoner i København (bilag 2) udarbejdet af Sundheds- og Omsorgsforvaltningen i samarbejde med Teknik- og Miljøforvaltningen.
- En rapport med tiltagskatalog indeholdende forslag til generelle tiltag til reduktion af eksponering for sundhedsskadelige luftforurening samt konkrete forslag til, hvordan børns eksponering for sundhedsskadelig luftforurening kan reduceres i seks udvalgte børnelivszoner. Rapporten er udarbejdet af en ekstern konsulent, COurban i samarbejde med Spektrum Arkitekter (bilag 3).

Kortlægning af 43 børnelivszoner i Københavns Kommune

I kortlægningen defineres en børnelivszone som et mindre område i København med en høj densitet af institutioner og faciliteter for børn inden for en kort afstand, dvs. hvor institutioner og faciliteter til børn er placeret særlig tæt på hinanden.

Kortlægningen er baseret på allerede tilgængelige data i kk-kortet, fx steder med skoler, daginstitutioner, legepladser, klubber, sportsfaciliteter etc. Kortlægningen er udført med følgende kriterier: Maksimalt 90 meter mellem faciliteter, minimum fire faciliteter i en børnelivszone, hvoraf minimum tre udgøres af skoler og/eller daginstitutioner.

Et kort over de 43 kortlagte zoner er vedlagt (jf. bilag 2). Kortlægningen er også tilgængelig på kk-kortet via link: <http://kkkort.kk.dk/spatial-map?profile=boernelivszoner> (med VPN).

Center for Sundhed og
Forebyggelse
Sjællandsgade 40, Bygning H, 3.
sal
2200 København N

EAN-nummer
5798009290359

Rapport med forslag til reduktion af børns eksponering for sundhedsskadelig luftforurening og tiltagskatalog

Baggrund

Rapporten omhandler reduktion af (særligt børns) eksponering for sundhedsskadelig luftforurening gennem fysisk design og interventioner i det byggede miljø. Rapporten indeholder sammenfattende viden om reduktion af eksponering for sundhedsskadelig luftforurening, et tiltagskatalog med forslag til generelle tiltag til at mindske børns eksponering for sundhedsskadelig luftforurening i byen samt analyse og stedspecifikke forslag i seks udvalgte børnelivszoner i København.

Rapporten bygger på et overordnet perspektiv om det *sundhedsfremmende bymiljø* – og fremhæver bl.a., at strategisk by- og trafikplanlægning spiller en vigtig rolle i forhold til at reducere borgernes eksponering for sundhedsskadelig luftforurening.

Rapporten beskriver bl.a., at tiltag for reduktion af eksponering for luftforurening kan ske med udgangspunkt i forskellige strategier, fx at *skabe afstand* ml. forureningskilde og mennesker – eller at *afskærme* opholdsområder og steder for fodgængere fra luftforurening gennem interventioner, der beskytter for sundhedsskadelig luftforurening.

Seks udvalgte børnelivszoner med stedspecifikke forslag til tiltag til reduktion af eksponering for sundhedsskadelig luftforurening

Til rapporten er udvalgt seks børnelivszoner¹. De udvalgte zoner er kendetegnet ved et højt niveau af luftforurening samt mange faciliteter for børn. De seks udvalgte zoner er²: Børnelivszone ved *Rødkildeparken*, børnelivszone ved *Lergravsparken*, børnelivszone ved *Amagerfælledvej*, børnelivszone i *Alsgadekvarteret*, børnelivszone ved *Randersgade* og børnelivszone ved *Korsgade*.

Rapporten indeholder illustrationer og skitser med stedspecifikke forslag til tiltag i alle seks udvalgte zoner på baggrund af en analyse af bl.a. børns bevægelse og ophold samt trafik i hvert område.

Tiltagskatalog med forslag til generelle tiltag til reduktion af eksponering for sundhedsskadelig luftforurening

Tiltagskataloget introducerer derudover en række generelle tiltag til reduktion af eksponering for sundhedsskadelig luftforurening – både *fysiske* tiltag og *strategiske* tiltag, der kan kopieres og skaleres afhængig af kontekst. Tiltagene indgår således på kryds og tværs i de seks stedspecifikke forslag i zonerne. Såvel fysiske tiltag som strategiske tiltag er illustreret og beskrevet i rapporten.

¹ Fem af zonerne er udvalgt på baggrund af et højt antal af børn i skole og dagtilbud. Børnelivszone ved Korsgade er inkluderet grundet nærhed til en særlig stor trafikåre i København. Alle udvalgte zoner fordeler sig geografisk og adskiller sig fra hinanden med hensyn til størrelse, indhold af faciliteter og type af bebyggelse.

² I rapporten på side 25 er et kort over de udvalgte zoner.

Fysiske tiltag

Kategori	Beskrivelse af kategori af fysiske tiltag
Tiltag, der flytter sundhedsskadelig luftforurening	I områder, hvor børn er meget eksponeret for luftforurening, er det muligt med fysiske tiltag at flytte luftforureningen. Dette kan fx gøres ved at løfte eller omdirigere vind via fysiske forhindringer og grønne elementer. I rapporten foreslås fire tiltag, hhv. tæt beplantning, grønt hegn, grøn væg og etablering af vejbeplantning.
Tiltag, der flytter børnene væk fra sundhedsskadelige luftforurening	Andre steder kan man lede børn væk fra områder med meget luftforurening ved at tilbyde dem alternative og attraktive opholdsområder. I rapporten foreslås fem tiltag, hhv. etablering af en såkaldt <i>attraktor</i> ³ fx et legetårn, flytning af en eksisterende <i>attraktor</i> , ændring af placering af cykelparkering, ændring af en ventezone fx i forbindelse med busafhentning ved en børneinstitution og ændring af udformning af legeplads.
Tiltag, der fredeliggør et område	Fredeliggørelse af et område (for biltrafik) vil forbedre luftkvaliteten for børn. Ved mange skoler holder biler i tomgang, mens der sættes børn af, og der opstår kø og øget forurening. Hvis skolebørn i stedet kan ankomme gående eller på cykel eller sættes af væk fra skolens hovedindgang, vil det have en positiv effekt på eksponering. I rapporten foreslås fem tiltag, hhv. ny indkørsel til skole/institution, gentænkning af ankomstsituation, etablering af fodgængerfelt, udnyttelse af såkaldt <i>shared space</i> og etablering af mobilitetshob.

Strategiske tiltag

Kategori	Beskrivelse af kategori af strategiske tiltag
Fremtidens mobilitet	Der er et potentiale i at mindske bilers tilstedeværelse i byrummet, fremme cykling og at prioritere børn, som oftest er bløde trafikanter i København. I rapporten foreslås to tiltag, hhv. begrænset gadeparkering og strategisk prioritering af børn i trafikken.
Kampagne og opmærksomhed	Luftforurening kan hverken ses eller høres, og der mangler almen bevidsthed om luftforureningens sundhedsskadelige effekter. Uanset hvilke tiltag, der realiseres, og hvornår, er det derfor vigtigt at synliggøre formålet om at mindske eksponering. I rapporten foreslås kampagne og øget opmærksomhed omkring ren luft, cykelbibliotek samt etablering af midlertidige installationer.
Involvering og samarbejde	Videre arbejde med tiltagene forudsætter samarbejde og involvering – også af børn, hvor det er muligt. På samme måde kan der introduceres uddannelsesmateriale om luftforurening og sundhedsskadelige effekter heraf. I rapporten foreslås samarbejde på tværs af forvaltninger, interaktive tiltag med børn og biomonitorering.

³ En *attraktor* er en fysisk genstand i byrummet, der tiltrækker brugere til aktivitet. Det kan være et legeredskab, der tiltrækker børn til leg, et springvand på en plads, der tiltrækker børn til vandleg eller et åbent amfiteater i en park, der tiltrækker unge til samvær. En *attraktor* kan også være midlertidig.

Læringspunkter til det videre arbejde

Rapporten oplister sluttelig en række læringspunkter til det videre arbejde med at mindske børns eksponering for sundhedsskadelig luftforurening, herunder fokus på en koordineret indsats på tværs af fagområder, der bl.a. involverer målinger, modelberegninger, afprøvninger og evaluering af eksempelvis midlertidige installationer. Dette vil bidrage til et kvalificeret beslutningsgrundlag samt sikre, at tiltag har den ønskede effekt. Som eksempel herpå kan nævnes, at selvom begrønning har en effekt ift. luftforurening, kan det også have andre uønskede effekter som fx øget affald eller utryghed.

Videre proces

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og Teknik- og Miljøforvaltningen vil fremadrettet gøre brug af viden og læring fra projektet, hvor det er relevant. Forvaltningerne vil desuden arbejde på at udbrede kendskab til og brug af konceptet for børnelivszoner i Københavns Kommune i øvrigt.